

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst

Afdeling Inlichtingen

Postbus 20701
2500 ES Den Haag

Telefoon (070) 31 880 04
Telex 31337 MVD/GV/NL
Telefax (070) 31 879 51

Aan:
Zie verzendlijst

Uw brief

Uw kenmerk

Ons nummer

DISG001541

Datum

18 maart 1998

Onderwerp

Voormalig Joegoslavië (11/98)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst

H.J. Vandeweijer
Commodore

Bijlagen

één (1)

Bezoekadres

Kalvermarkt 28, Den Haag

Doorkiesnummer

(070) 31 87433

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. *Disagbooisu1*

d.d. 18 mrt 1998

AAN:

Ministerie van Algemene Zaken
t.a.v. Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

NL-HPMV NAVO-Brussel

DCBC, t.a.v. Hfd Dplg door middel van hardcopy en diskette

INTERN:

HMID

HACIV t.a.v. BCI

HAI

HBMA

MID-cel

Archief

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGEDIENST
Afdeling Inlichtingen

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

11/98

(Afgesloten 181200 MRT 1998)

Conclusie/voorzicht

Het hernieuwde uitstel van de Brcko-arbitragezaak is illustratief voor de impasse in het Bosnische vredesproces. De kwestie kan zelfs een bijdrage leveren aan verdere polarisering in het land.

De politieke situatie in de RS is instabiel. De coherentie tussen Banja Luka en Pale, en zelfs tussen de RS en Servië, kan worden vergroot door de Kosovo-kwestie en de sancties tegen de FRJ.

De standpunten van de verschillende partijen in de kwestie-Kosovo blijven onverenigbaar. Een doorbraak is niet in zicht.

Bosnië-Herzegovina

Brcko arbitrage weer uitgesteld

Op 15 maart heeft de Brcko arbitrage commissie bekend gemaakt een definitief besluit voor Brcko uit te stellen tot eind dit jaar of begin 1999. Daarbij werd aangevoerd dat de politieke leiders van de Servische Democratische Partij (SDS) die gedurende 1997 aan de macht waren, de pogingen van de Supervisor hebben gedwarsboemd om het Brcko-gebied te reconstrueren conform het Dayton vredesakkoord. Als deze leiders vandaag nog aan de macht zouden zijn geweest, dan zou de commissie het noodzakelijk hebben gevonden Brcko over te hevelen van de Bosnisch-Servische republiek (RS) naar de Moslim/Kroatische Federatie (MKF). Echter, de RS-regering die in januari 1998 aan de macht is gekomen, heeft aangekondigd dat zij een andere koers wil varen en belangwekkende veranderingen in het Brcko-gebied wil doorvoeren. Als deze veranderingen binnen afzienbare tijd leiden tot het herstel van Brcko als multi-etnische gemeenschap, zal dat een belangrijk effect hebben op de keus die moet worden gemaakt over het definitieve, toekomstige bestuur voor Brcko. Om de RS regering een kans te geven de veranderingen tot stand te brengen, zal de status quo vooralsnog gehandhaafd blijven. De Arbitragecommissie benadrukte dat zij alle partijen volledig verantwoordelijk zal houden voor iedere actie die de uitvoering van de nu getroffen regeling in gevaar brengt.

Moslimreacties: De meest opvallende verklaring was van de plaatsvervangend voorzitter van de gemeenteraad van Brcko, Islamovic (Moslim). Hij stelde dat de Moslims plannen maken om Brcko te bezetten, zodra de internationale troepen zouden zijn vertrokken. MKF-president Ganic noemde de beslissing slecht voor de implementatie van Dayton en voor de vrede in de regio. Hij stelde dat de beslissing genomen was op basis van politieke in plaats van juridische argumenten. Nationaal co-premier Silajdzic verklaarde dat de arbitragebeslissing politiek onjuist en inconsistent was. Ook hij sprak van een politiek document dat de zijde belooft die niet mee had gewerkt.

Serviërs: De Servische burgemeester van Brcko, Reljic, protesteerde in een brief aan de OHR en OVSE tegen de uitspraken van Islamovic. De minister van Defensie van de RS, Milovanovic, stelde dat de RS-regering moet aftreden als Brcko niet aan de RS zal worden toegewezen. RS-president Plavsic en premier Dodik verklaarden dat de beslissing slechter had kunnen uitvallen. Dodik toonde zich licht teleurgesteld. SDS-voorzitter Buha noemde de beslissing een schending van Dayton en presidiumlid Krajcnik sprak van een compromis op basis waarvan Plavsic aan de macht kan blijven. De Servische vertegenwoordiger in de arbitrage-commissie, Popovic, verklaarde op 15 maart dat hij geweigerd had het betreffende document te

[REDACTED]

ondertekenen, omdat volgens hem de beslissing definitief had moeten zijn. Popovic zag echter positieve elementen in de beslissing: Brcko blijft voorlopig binnen de RS.

Kroaten: De leider van de Kroaten in Brcko, Anic, verklaarde dat de beslissing de vijandelijkheid tussen de drie nationaliteiten alleen maar zal verlengen.

Zoals reeds eerder gesteld, zijn de Moslim- en Servische standpunten ten aanzien van Brcko onverenigbaar. Beide bevolkingsgroepen (de Kroatische belangen bij de stad zijn minder ingrijpend) eisen de stad op en hebben daarvoor goede argumenten. Met een beroep op het bestaan van de Dodik-regering stelt de internationale gemeenschap de beslissing opnieuw uit. Dat is wellicht de beste illustratie voor de uitzichtloosheid van Dayton. Ondanks de afgelopen proefperiode van een jaar, wil de internationale gemeenschap de Dodik-regering meer tijd geven om noodzakelijke hervormingen door te voeren. Hiermee impliceert men dat de resultaten van de proefperiode niet toereikend zijn geweest. Indien de internationale gemeenschap bij haar woord zou blijven, zou dit een toekenning van Brcko aan de MKF inhouden, hetgeen in overeenstemming zou zijn met de vooroorlogse etnische verhoudingen. Maar de internationale gemeenschap schrikt kennelijk terug voor de gevolgen daarvan, aangezien toewijzing van de stad aan de MKF de RS in tweeën zou delen. Deze gang van zaken is illustratief voor de gehele gang van zaken in Bosnië-Herzegovina: weinig tot geen vooruitgang, mandaatsverlenging na mandaatsverlenging en herhaaldelijk opschuiven van moeilijke beslissingen. Daarbij wordt voorbijgegaan aan de bezwaren die daaraan kleven: vermoedelijk zullen alle etnisch-nationalistische partijen de kwestie-Brcko centraal stellen in de campagnes voor de komende verkiezingen en daardoor de mogelijkheden voor een compromis verder verkleinen. Bovendien bestaat het gevaar dat de Moslims, die de stad iedere dag meer "Servisch" zien worden, op een gegeven moment het recht in eigen hand nemen en grote aantallen vluchtelingen naar Brcko dirigeren. De kans op confrontaties neemt dan aanzienlijk toe.

Westendorp legt wederom wet op

Nadat eerder de Servische vertegenwoordigers in het nationale parlement tegen een nieuwe investeringswet stemden, heeft HV Westendorp op 11 maart besloten de wet alsnog op te leggen. Volgens een economisch adviseur van Westendorp regelt de nu opgelegde (interim)investeringswet een juridisch raamwerk voor bescherming voor investeringen, hetgeen bedoeld is om buitenlandse investeerders aan te trekken. De Serviërs hadden tegen deze wet gestemd omdat ze vinden dat investeringen op entiteitsniveau geregeld moeten worden. De Moslims drongen echter aan op een gelijklopende regeling voor beide entiteiten, hetgeen Westendorp nu dus heeft doorgedrukt. De wet maakt geen onderscheid tussen binnenlandse en buitenlandse investeerders en beschermt tot op zekere hoogte de investeringen. Buitenlandse investeerders worden ervan weerhouden om meerderheidsbelangen te krijgen in de wapenindustrie en mediasector. De wet regelt ook gunstige belastingtarieven voor buitenlandse investeerders.

OVSE arbitreert in acht gemeentes

De OVSE heeft op 12 maart verklaard dat de organisatie zich in acht gemeentes genoodzaakt ziet een beslissing op te leggen over de samenstelling van het gemeentebestuur. Volgens een woordvoerder van de OVSE betekent dit dat nu 128 van de 136 gemeentes een gemeentebestuur hebben. Over de laatste acht wordt nog altijd onderhandeld. Volgens de bekendmaking zou ook over Srebrenica een beslissing zijn genomen, maar details zijn niet bekend gemaakt. In Zepce zouden de Moslims en Kroaten elk drie van de zes omstreden posten in het gemeentebestuur hebben gekregen. Het is treurig dat de Bosniërs er meer dan 8 maanden na de gemeenteraadsverkiezingen in het gros van de "gevoelige" gemeentes niet in zijn geslaagd een gemeentebestuur samen te stellen. Zoals gewoonlijk moet de internationale organisatie tussenbeide komen om de partijen te dwingen samen te werken. Dit is een teken dat onder de partijen nog altijd geen fundamentele bereidheid bestaat tot samenwerken. Ondanks het feit dat de OVSE nu gemeentebesturen benoemd heeft, moet worden afgewacht of deze nu ook echt kunnen samenwerken. Daarnaast is twijfelachtig of naar "vijandige" gemeentebestuurleden geluisterd zal worden.

Besprekingen omtrent mediavoorbereidingen voor de verkiezingen

De minister van Informatie van de RS, Vasic, heeft op 12 maart in Banja Luka met de directeurs van de SRT, Kozomara, en TVBiH, Omersoftic, gesproken over samenwerking van de media bij de komende verkiezingen. Gesproken is over uitwisseling van programma's en gezamenlijke uitzendingen van de wereldkampioenschappen voetbal in Frankrijk. Ook is gesproken over reorganisatie van de media. Zo zou de mediabelasting opgetrokken worden van 5 naar 10 Dinar en zouden de SRT en SRNA naar Banja Luka moeten

verhuizen. Ontslagen werden niet uitgesloten. De initiatieven van Vasic kunnen de aanzet geven tot een doobraak in de verzuiling van de media, die een kernrol spelen bij de bepaling van de opinies in de twee entiteiten. Zij zullen naar verwachting echter op veel verzet stuiten. Veel Serviërs zullen beargumenteren dat media krachtens "Dayton" een aangelegenheid van de entiteiten zijn, en dat daarom helemaal niet samen-gewerkt hoeft te worden met de MKF. Ook de reorganisatie en ontslagaankondigingen binnen de SRT en SRNA zullen tot onrust leiden.

Bosnisch-Servische Republiek (RS)

Plavsic bereid tot nieuwe ambtstermijn

Op 12 maart heeft Plavsic verklaard bereid te zijn om opnieuw kandidaat te staan voor de komende presidentsverkiezingen. Ze wil graag het democratiseringsproces in de RS tot een goed einde brengen. Plavsic verklaarde dat de OVSE opnieuw de leiding op zich moet nemen, omdat de beide entiteiten (hoewel dit volgens Dayton zou moeten) nog geen eigen kiescommissies hebben gevormd. Ze verklaarde daarnaast dat presidiumlid Krajisnik geen contact met haar onderhoudt, hoewel dat uit oogpunt van belang van het volk van de RS wel zou moeten. Het kandidaatschap van Plavsic is geen verrassing. In het ambt dat ze nu bekleedt, is ze het beste in staat de gang van zaken in de RS onder controle te houden. Indien ze (zoals wel wordt gesuggereerd) de post van Bosnisch presidiumlid zou ambiëren, zou ze niet alleen de strijdbijl moeten opnemen tegen SDS-kandidaat Krajisnik, maar ook moeten opboksen tegen de (doorgewinterde) Moslims en Kroaten. Bovendien zou Plavsic op de post van presidiumlid door de internationale gemeenschap gedwongen worden tot een coöperatieve opstelling en daarom door de bevolking van de RS veel meer geassocieerd worden met de staat Bosnië, die immers niet gewenst is. De vraag rijst wie Plavsic naar voren zal schuiven als kandidaatpresidiumlid om het op te nemen tegen de Pale-kandidaat. Een naam die in dit kader regelmatig opduikt, is die van voormalig premierskandidaat Ivanic. Deze heeft de capaciteiten en geniet nationaal en internationaal aanzien. Of hij het zelf ambieert is echter onduidelijk.

Poplasen prijst Dodik-regering

Op 12 maart heeft de voorzitter van de extreem-nationalistische Servische Radicale Partij (SRS), Poplasen, een persconferentie gehouden in Banja Luka. Tot algemene verbazing prees de oppositieleider de werkzaamheden van de Dodik-regering, met name op het gebied van buitenlandse politiek. Poplasen kondigde deelname van de SRS aan de volgende sessie van de Nationale Assemblée aan en hoopte dat een budget kan worden aangenomen. Hij toonde zich pessimistisch over de uitkomst van de Brcko-arbitrage. Het is voor het eerst dat één van de felste politieke tegenstanders van de Dodik-regering de werkzaamheden van de regering prijst. De uitspraken van Poplasen zijn echter waarschijnlijk bedoeld om de internationale gemeenschap, met het oog op de Brcko-arbitrage, gunstig te stemmen over de politieke verhoudingen in de RS. Poplasen probeert de indruk te wekken dat alle politieke geschillen zijn bijgelegd en dat het goed gaat in de RS. Niets is echter minder waar. Onder de oppervlakte smeult nog altijd het Banja Luka - Pale conflict en de SRS zal er als de kippen bij zijn om de Dodik-regering ten val te brengen als dat politiek goed uitkomt. Indicatief voor de opstelling van de SRS is het feit dat op 11 maart alle SRS-gemeentebestuurders hun functies in het gemeentebestuur van Doboj hebben neergelegd, omdat Moslims in het gemeentebestuur dreigen te komen.

Dodik bij Milosevic ontboden

Op 12 maart heeft Dodik een ontmoeting met de Joegoslavische president Milosevic gehad. De gesprekken concentreerden zich op de Kosovo-crisis. Dodik verklaarde zich nog altijd op te stellen achter het optreden van de Servische politie. Milosevic is in zijn nopjes met Dodik. Deze heeft een goede internationale reputatie opgebouwd, maar steunt Milosevic in diens Kosovo-optreden. Vermoedelijk wil Milosevic op drie manieren van Dodik gebruik maken:

1. Door versterking van de band Milosevic-Dodik wordt de internationale gemeenschap in een moeilijk pakket gebracht. Te grote druk op Milosevic kan op deze manier contra-productief zijn voor de toestand in Bosnië-Herzegovina (haalbaarheid Dayton-akkoord komt op losse schroeven te staan)
2. Milosevic wil mogelijk de internationale positie van Dodik gebruiken om delicate boodschappen aan de internationale gemeenschap over te brengen, waardoor het imago van Milosevic niet verder beschadigd wordt.
3. Vanwege de instelling van nieuwe (economische) sancties tegen de FRJ en het stroompje financiële hulp aan de RS, wil Milosevic mogelijk de financiële positie van zijn regime verbeteren. Een deel van de westerse financiële hulp hoopt hij mogelijk (indirect) naar Servië door te sluisen.

Bijeenkomst Nationale Assemblée

Op 14 maart heeft de vierde sessie van de Nationale Assemblée (NA) van de RS plaatsgevonden in Banja Luka. 81 parlementariërs woonden de sessie bij, evenals Plavsic, Dodik en internationale vertegenwoordigers. Feitelijk werd de gehele sessie besteed aan het vaststellen van de agenda. De NA was niet in staat om een gezamenlijke verklaring over Kosovo aan te nemen. Diverse politieke partijen (SDS, SRS en SPRS) hadden een voorstel hiertoe ingediend, maar men slaagde er niet in om overeenstemming te bereiken. Ook kon men het niet eens worden over een verklaring over Brcko. Verder ontstond er onenigheid tussen de regering en de SDS-SRS afgevaardigden over het al dan niet aannemen van diverse wetten in een spoedprocedure. Dodik wees beschuldigingen van de SDS over het discrimineren van oostelijke gemeentes in de RS (reloceren ministerie en staatsbedrijven) van de hand.

De gang van zaken illustreert de politieke verdeeldheid in de RS. De Dodik-regering is (nog) niet krachtig genoeg en bezit onvoldoende politieke steun om haar dadendrang te laten steunen door de NA. Zeker als enige Moslimafgevaardigden niet komen opdagen, kunnen vrij gemakkelijk wetsvoorstellen door de SDS en SRS worden tegengehouden, hetgeen de laatste partijen dan ook uitbuiten. Daarnaast is ook de SPRS (de dochterpartij van de Joegoslavische regeringspartij van president Milosevic, die overigens de regering-Dodik steunt) niet afkerig van neigingen om kritische geluiden ten aanzien van de Dodik-regering te laten horen. Aan de andere kant begint echter ook de samenwerking tussen de SDS en SRS scheuren te vertonen. Hieruit blijkt dat als de SDS uit pragmatische overwegingen een gematigder standpunt inneemt, dit ten koste gaat van SRS-steun.

SDS verklaart zich nog altijd tegen Dodik-regering

Op 9 maart heeft de voorzitter van de SDS, Buha, verklaard dat zijn partij nog altijd tegen de Dodik-regering is gekant. De SDS zou echter geen illegale middelen gebruiken om de regering te ondergraven. Hij beschuldigde de Dodik-regering van "verkopen van de belangen van de RS" en haalde hierbij de voorbeelden aan van de nummerborden en de door de OHR ingestelde censuur op de SRT. Op dezelfde dag verklaarde Buha in Belgrado dat Dodik ingestemd zou hebben met de vorming van een gezamenlijk Bosnisch leger. Hij stelde dat hieromtrent zelfs een document bestond en sprak van betrokkenheid van de internationale gemeenschap. Dodik haastte zich om dit te ontkennen. Hij zei dat Buha zich kennelijk niet had kunnen verenigen met het feit hij geen regeringspositie meer bekleedt. Onder leiding van Buha probeert de SDS te bekomen van de opgelopen wonden. Op zoveel mogelijk manieren wordt getracht om de Dodik-regering onderuit te halen, maar men beperkt zich tot min of meer democratische middelen. De SDS probeert Dodik in diskrediet te brengen onder bevolking van de RS en in dit kader moet Buha's (onbevestigde) uitspraak over "uitlevering" van het leger ook gezien worden. In de nabije toekomst kunnen meer van dergelijke uitspraken van Buha (en partijgenoten) tegemoet worden gezien.

Moslim/Kroatische Federatie (MKF)

Parlement neemt wet aan over leegstaande behuizing

Op 12 maart heeft het parlement van de MKF een omstreden wet aangenomen over behuizing. De wet schroeft alle oorlogsbeslissingen terug en bepaald dat vooroorlogse eigenaars nog altijd de rechtmatige eigenaars zijn van hun woningen, ongeacht of ze gevlucht zijn of niet. De wet was lange tijd tegengehouden door de belangrijkste Moslim-partij SDA, maar deze gaf haar verzet op na een waarschuwing van de OHR. Alle vooroorlogse eigenaars van (nu) leegstaande behuizing hebben 6 maanden de tijd om hun terugkeer aan te kondigen. Bezit dat wederom opgeëist gaat worden door vooroorlogse bewoners, mag -om speculatie tegen te gaan- niet doorverkocht worden voor een periode van vijf jaar. Het valt te bezien of veel vooroorlogse bezitters zullen terugkeren naar de MKF. De bezittingen hebben vaak schade opgelopen en het is de vraag of er voldoende veiligheidsgaranties zullen bestaan. Veeleer valt aan te nemen dat veel Serviërs zullen proberen hun bezit te verkopen, ook al wil deze wet dit juist tegen gaan.

HDZ besluit Bosnische symbolen te gaan gebruiken

Het bestuur van de belangrijkste Bosnisch-Kroatische partij HDZ heeft op 13 maart een vergadering gehouden over de politieke en grondwettelijke positie van de Bosnische Kroaten. Het hoofdbestuur stemde in met het gebruik van de nieuwe Bosnische symbolen in de gebieden die door de Bosnische Kroaten worden gecontroleerd. Een beter voorbeeld dat beslissingen over staatsaangelegenheden nog altijd worden genomen in de hoofdbesturen van de belangrijkste politieke partijen valt er nauwelijks te vinden. Overigens moet worden aangenomen dat het gebruik van "gemengde" staatssymbolen slechts voor de vorm bedoeld is

en niet wijst op een meer coöperatieve opstelling van de Bosnische Kroaten ten aanzien van inter-etnische samenwerking.

Vluchtelingenakkoord in Mostar toch niet getekend

Ondanks eerdere berichten dat er een akkoord was bereikt tussen Moslims en Kroaten over wederzijdse terugkeer van vluchtelingen is men er niet in geslaagd een akkoord te ondertekenen. Gesprekken hieromtrent, onder leiding van plaatsvervangend HV Schumacher, draaiden op 9 maart op een mislukking uit. Schumacher had in dit opzicht veel kritiek op de vertegenwoordigers van de HDZ. Volgens hem spreken de HDZ-vertegenwoordigers zich in het openbaar uit voor het Dayton-akkoord, maar weigeren ze in praktijk om het uit te voeren. Dit ondanks het feit dat het Kroatische lid van het Bosnische presidium Zubak en de gouverneur van het kanton, Obradovic (eveneens Kroaat) het akkoord steunden. Deze ontwikkelingen bevestigen eerdere scepsis over het akkoord omtrent Mostar. Het verzet tegen dat akkoord komt voornamelijk van lokale Kroaten onder leiding van loco-burgemeester Prskalo. Deze stelt dat eerst Kroaten moeten kunnen terugkeren naar Oost-Mostar, voordat Moslims naar West-Mostar mogen terugkeren. De Moslims willen dit precies andersom en de onderhandelingen daarover lopen vast. De gang van zaken maakt duidelijk dat de lokale Kroaten vasthouden aan hun obstructiepolitiek, zeker met betrekking tot Mostar en in toemende mate vervreemden van hun eigen politieke leiders in Sarajevo. De kans dat de HDZ door het OHR gestraft zal worden voor hun opstelling wordt steeds groter.

SDP wil een vorm van "Dodik-regering" in de MKF

De belangrijkste oppositiepartij in de MKF, de Sociaal Democratische Partij (SDP) heeft op 10 maart voorgesteld dat de huidige machthebbers in de MKF van hun positie verwijderd moeten worden. In plaats daarvan zouden nieuwe bestuurders aangesteld moeten worden, gelijk het voorbeeld in de RS (Dodik). Als kandidaten stelde de SDP de personen: Lagumdzija (SDP-voorzitter), Beslagic (burgemeester Tuzla en voorzitter UBSD) en Komsic (voorzitter Kroatische Nationale Raad [oppositiegroepering]). De SDP is de partij van de voormalige communisten, die geleid wordt door de jonge ambitieuze Lagumdzija. Deze partij kan feitelijk als enige ware (multi-etnische) oppositie voor de SDA worden gezien. De internationale gemeenschap ijvert al geruime tijd voor versterking van de positie van deze partij en zou graag zien dat de partij samensmelt met de UBSD van Beslagic. Tot dusver echter zonder succes, want veel lokale SDP-besturen weigeren deze unificatie. De SDP is één van de leidende krachten in de schaduwregering van Bosnië (AMV) waarin veel niet-nationalistische krachten zijn verzameld. De SDP onderhoudt goede contacten met de partij van Dodik in de RS (Dodik was voorheen zelfs lid van de AMV) en steunt diens nieuwe regering in de RS. Binnen de MKF zou men gaarne een soortgelijke regeling zien, waarvoor de partij dus geschikte kandidaten presenteert. Hiermee speelt de partij in op de groeiende tegenstand binnen de internationale gemeenschap jegens de nationalistische partijen SDA en HDZ (én SDS).

Joegoslavië

Contactgroep beslist tot bevroering van investeringen in de FRJ

Op 9 maart heeft de Contactgroep besloten tot het instellen van een moratorium op exportkredieten voor handel met Servië, investeringen in Servië en voor deelname aan het privatiseringsproces in Servië. Daarnaast zijn de tegoeden van de FRJ-regering in het buitenland bevroren. Deze tegoeden zijn reeds bevroren sinds het instellen van de sancties tegen de FRJ in 1992. In dit opzicht is er dus niets veranderd en heeft de internationale gemeenschap haar oude standpunt bevestigd. Toch heeft dit wel invloed, want dit geld heeft de FRJ nodig om haar economie enigszins draaiende te houden. Servische interne investeringen zijn hierdoor niet mogelijk, uitbetaling van ambtenarsalarissen en pensioenen lopen ernstige vertraging op. Vorig jaar dreigde de zaak reeds uit de hand te lopen, maar toen werd het regime gered door een financiële injectie van de Italiaanse PTT, die immers enkele miljarden Dinar betaalde voor de voor privatisering aangeboden Joegoslavische PTT. Daarentegen zijn de overige sancties wél nieuw. Sinds eind 1996 waren ze immers opgeheven als dank voor Milosevic's bijdrage aan de totstandkoming van het Dayton-vredesakkoord. Door gebrek aan hervormingsbereidheid aan de kant van de Joegoslavische autoriteiten hebben echter weinig Westerse landen en bedrijven gebruik gemaakt van deze mogelijkheid. Enkele Oost-Europese bedrijven (of staatsondernemingen) hebben wel geprofiteerd, maar dit kon nauwelijks een positieve injectie worden genoemd. Met name het privatiseringsproces in Servië is nauwelijks van de grond gekomen, doordat de JUL (neo-communisten onder leiding van de vrouw van Milosevic) zich hevig hiertegen verzet. Ook diverse leidinggevende politici binnen de SPS hebben bezwaren tegen een "uitverkoop" van staatsbelangen. Hervormingsgezinde jonge economen binnen de regering van Milosevic hebben te weinig politieke macht om zaken te veranderen. Het streven het Milosevic-regime is er daarom nog altijd op gericht de

[REDACTED]

staatsbedrijven intern te privatiseren en ze zoveel mogelijk in handen te laten komen van hooggeplaatste partijleden. Hierdoor kan het regime immers direct invloed houden op het bedrijfsleven. Buitenlandse investeerders moeten (ondanks het feit dat ze veel meer betalen) buiten de deur worden gehouden. Door deze gang van zaken holt de waarde van de staatsbedrijven vanzelfsprekend achteruit. In Montenegro verloopt de privatisering veel beter. Het regime hier heeft de noodzaak van economische hervormingen en buitenlandse investeringen wel ingezien. Buitenlandse bedrijven staan overigens niet te trappelen om te investeren in een land met een onzeker politiek regime in een instabiele omgeving (gevaar van nationalisering, corruptheid van het regime) en de recente gebeurtenissen in Kosovo wijzen erop dat deze voorzichtigheid niet ongepast is.

De economische sancties bestendigen de oude situatie. De economische chaos in het land zal hierdoor alleen maar worden verlengd en zelfs worden verergerd. De Servische bevolking zal nog meer verbitterd raken tegenover de internationale gemeenschap en niet terugwijken voor wraakacties jegens de Albanen in Kosovo, die immers volgens de Serviërs begonnen zijn met het geweld. Montenegro zal eveneens geraakt worden door de effecten van de sancties, hetgeen in Podgorica als wrang zal worden ervaren omdat Montenegro geen schuld draagt. De secessietendensen van het Djukanovic-regime zullen worden versterkt. Ironisch genoeg is niet uitgesloten dat de sancties zelfs contra-productief werken. Bij de vorige maal dat Joegoslavië door sancties is getroffen, in verband met de verantwoordelijkheid van Milosevic voor de Bosnische oorlog, is gebleken dat Milosevic de sancties gebruikte als argument om geen ingrijpende hervormingen door te voeren; voor de misstanden in Joegoslavië werd de internationale gemeenschap verantwoordelijk gesteld. Bovendien hebben vele Joegoslavische functionarissen zichzelf aanzienlijk verrijkt door het ontduiken van sancties. Een soortgelijke situatie dreigt nu weer te ontstaan.

Krajsnik waarschuwt dat sancties tegen de FRJ nieuwe oorlog kunnen veroorzaken

Op 11 maart heeft Krajsnik verklaard dat de door de Contactgroep ingestelde sancties tegen de FRJ een complicatie vormen voor de Kosovo-kwestie en tot een nieuwe oorlog kunnen leiden. Krajsnik stelde dat "het opvlammen van Kosovo" de uiteindelijke fase inluit van het uiteenvallingsproces van Joegoslavië. Hij haalde vergelijkingen aan tussen het UCK-terrorisme en het bestaande terrorisme in de Westerse wereld. Krajsnik's woorden illustreren een pan-Servisch gedachtengoed: "de hele wereld is tegen de Serviërs en steunt het Albanese terrorisme, terwijl de Serviërs alleen maar verdedigen wat rechtmatig hun bezit is". Aangezien ook Dodik en Plavsic soortgelijke woorden spraken, groeien de twee Bosnisch Servische kampen (Banja Luka-fractie en de Pale-fractie) onder invloed van de Kosovo-kwestie weer naar elkaar toe en neemt ook de verbondenheid over de Drina (RS en Servië) wederom toe.

Kosovo ontwikkelingen

Op 13 maart heeft de Servische regering de Albanen in Kosovo wederom opgeroepen voor een dialoog. Voor de voorziene gesprekken op 16 maart werden uitgenodigd Rugova (LDK), Demaci (PPK), Pulja-Beciri (SDPK), Krasnici (DKS), Isljami (SSK) Bakali, Vlasi en anderen. Op 14 maart demonstreerden in Pristina tienduizenden mensen voor een vreedzame oplossing van de problemen. Ook in andere Kosovo steden waren demonstraties. De Servische politie was aanwezig, maar greep niet in. Demaci verklaarde op 14 maart dat hij en zijn partij geen gehoor zouden geven aan de Servische oproep. Hij stelde dat dit een politieke vergissing zou zijn en veroordeelde nogmaals het "fascistische en terroristische regime in Belgrado." Hij wees overigens de samenstelling van een Albanese delegatie uit alle politieke partijen niet onmiddellijk af. Demaci verklaarde verder de schaduwverkiezingen liever te willen uit stellen. Ook Pula-Beciri verklaarde niet te zullen deelnemen aan eventuele gesprekken. Ze stelde op 12 maart dat de "extreem passieve politiek van Rugova de oorzaak is van de recente incidenten". Volgens haar drongen de Albanen al jarenlang aan op een dialoog, maar wilden de Serviërs die juist niet. Nu is het volgens haar te laat. Pula-Beciri stelde er bij Rugova op aan te zullen dringen alle schaduwbestuursinstellingen te ontmantelen en een gezamenlijk "comité voor nationale redding" op te richten. Haar partij streeft volgens eigen zeggen nog altijd naar volledige onafhankelijkheid. Bovendien waarschuwde zij dat de Macedonische Albanen hun volksgenoten in Kosovo binnen 20 minuten te hulp zouden schieten en dat het gros van de wapens van het Albanese leger nu in handen is van de bevolking.

Vanuit Montenegro neemt de kritiek op de Servische houding inmiddels toe. Parlementsvoorzitter Marovic verklaarde op 13 maart dat Milosevic doelbewust een speciale sessie van de Opperste Defensieraad uitstelt, onder voorwending van een verkoudheid. De ware reden was volgens Marovic de oppositie van de Montenegrijnse president Djukanovic jegens ingrijpen van het federale leger in Kosovo. Minister-president

[REDACTED]

Vujanovic verklaarde dat de Montenegrijnse regering volledige bescherming biedt aan haar onderdanen, inclusief de Albanezen. Hij stelde vervolgens dat het federale leger niet ingezet zal worden in Kosovo en riep op tot dialoog en herstel van de autonome status.

De Kosovo kwestie verhit ook nog steeds de gemoederen in Bosnië-Herzegovina. De (Moslim)voorzitter van het nationale presidium, Izetbegovic, verzocht de Organisatie van Islamitische Landen (OIC) om steun in de Kosovo kwestie. Hij verzocht de OIC om tijdens de conferentie van 15 t/m 19 maart in Qatar, druk uit te oefenen op de Servische regering om de kwestie vreedzaam op te lossen. De SDS dreigde tijdens een zitting van de Nationale Assemblée op 14 maart openlijk met secessie van de RS als de Albanezen in Kosovo een eigen staat kregen. De SPRS verklaarde tijdens dezelfde sessie dat Kosovo een interne aangelegenheid is van Servië en riep op tot dialoog. Een motie met dezelfde strekking werd ingediend door de SRS.

Inmiddels is het rijtje internationale bemiddelaars (Gelbard, Lloyd, Van der Stoep, Gonzalez) aangevuld met een Russische kandidaat: minister van Buitenlandse Zaken, Primakov. Primakov zou op 17 en 18 maart naar Belgrado en Pristina reizen voor gesprekken. Volgens Russische woordvoerders kan van bemiddeling echter geen sprake zijn omdat Kosovo een interne aangelegenheid van Servië is.

Zowel de Servische regering als de Kosovo Albanezen ontvingen steun afgelopen weekend. Vanuit Albanië liet minister-president Nano weten Rugova te steunen in diens weigering om met de Serviërs te praten. Volgens Nano had de Servische delegatie niet het vereiste niveau, om de gesprekken serieus te beginnen. In Belgrado lieten Draskovic (SPO) en Djindjic (DS) weten dat er nooit sprake kon zijn van een onafhankelijk Kosovo.

Alles wijst er overigens op dat de schaduwverkiezingen van 22 maart voortgang zullen vinden. Schaduw-president Rugova benoemde inmiddels een kiescommissie, bestaande uit vertrouwelingen. Tot nu toe hebben zich twee presidentskandidaten ingeschreven (Rugova en Pula-Beciri) en 12 politieke partijen. Inzet van de schaduwverkiezingen is een nieuwe schaduwpresident en 130 parlamentszetels (hiervan 100 direct en 30 voor kleinere partijen en etnische minderheden). De verkiezingen in de Drenica regio zouden worden uitgesteld.

De deadline van 25 maart voor Milosevic om zijn politietroepen terug te trekken en de dialoog te beginnen, nadert snel. Alles wijst erop dat nieuwe economische sancties geïmplementeerd zullen worden. De Contactgroep heeft voor deze datum een nieuwe vergadering in Bonn belegd. Het is niet waarschijnlijk dat voor deze datum gesprekken tussen de Albanezen en Serviërs op gang komen, al mag worden verwacht dat de Serviërs hun speciale politietroepen voorlopig terugtrekken. Uit de reacties van diverse politieke leiders uit de regio blijkt de internationale dimensie van de Kosovo-crisis. Een voortdurende van het geweld of te ver gaande concessies aan de Albanezen zullen leiden tot destabilisatie van buurlanden. De geplande schaduwverkiezingen werpen inmiddels een donkere schaduw vooruit. Hoewel niet waarschijnlijk is dat de Serviërs ze zullen verhinderen, moet toch met incidenten rekening worden gehouden. Mogelijk komt na de schaduwverkiezingen aan Albanese zijde meer ruimte voor onderhandelingen.

Macedonië

Spanning in verband met Kosovo blijft hoog

De gebeurtenissen in Kosovo hebben tot een verhoging van de spanning in Macedonië geleid. De Albanese minderheid in dit land demonstreert nog altijd regelmatig (en op diverse plaatsen in het land) voor steun aan hun "broeders" in Kosovo. De belangrijkste Macedonische oppositiepartij VMRO-DPMNE (Macedonisch-nationalistische extreme partij) verklaarde op 9 maart dat deze protesten een gevaar vormen voor de veiligheid en integriteit van het land. Met name de deelname van de PDP (Albanese, gematigd nationalistische partij) aan de protesten werd veroordeeld, omdat het hier een regeringspartij betreft. De regering van Macedonië zou hiermee verantwoordelijkheid voor de demonstraties dragen en derhalve volgens de VMRO-DPMNE met vuur spelen. De Liberaal Democratische Partij (LDP/oppositie) heeft inmiddels opgeroepen tot een speciale parlamentszitting over Kosovo. Ook de LDP uitte bezorgdheid over de voortdurende Albanese demonstraties en protesteerde tegen de deelname van de PDP aan de betogingen. Ook de Macedonische Democratische Partij van Serviërs (DPS) protesteerde scherp tegen de steun van de Macedonische regering aan het "terrorisme en separatisme in Kosovo-Metohija" (Servische naam voor Kosovo). De partij sprak van schending van de grondwet, vernedering van haar eigen burgers en reactivering van het fascisme.

[REDACTED]

De minister van Buitenlandse Zaken van Macedonië, Handziski, heeft op 9 maart voorgesteld om het mandaat van UNPREDEP (dat 31 augustus 1998 afloopt) te verlengen of de organisatie laten opvolgen door een andere vorm van internationale troepenmacht. Handziski verklaarde dat de kwestie bij VN-SG Annan aanhangig gemaakt zou worden tijdens diens bezoek aan Macedonië op 23 en 24 maart. De nieuwe missie zou volgens Handziski van een dusdanig karakter moeten zijn dat lidmaatschap van de NAVO dichterbij zou komen.

Het gaat niet goed in Macedonië. Onder invloed van de reeds bestaande sociaal-economische crisis en de spanningen in Kosovo treedt in toenemende mate een verwijdering op tussen de beide gematigde regeringspartijen van Albanese en Macedonische zijde. De deelname van de regeringspartij PDP aan de demonstraties vergroot deze verwijdering. De nationalistische oppositiepartijen (zowel van Macedonische als van Albanese zijde) spelen hierop in en protesteren tegen deze vermeende regeringsdeelname aan de demonstraties. Opvallend in deze is dat de drie verklaringen van de VMRO-DPMNE, LDP en DPS van identieke bewoordingen gebruik maken. Aangezien de eerste twee Macedonische partijen zijn en de laatste een Servische partij, begint het erop te lijken dat de Slavische partijen zich tegen de Albanese partijen beginnen af te zetten. Indien deze trend voortzet zou dit een verdere polarisering van de toch al labiele situatie in Macedonië betekenen. Een voortdurende van het geweld in Kosovo, zou derhalve de "**implosie van Macedonië**" (die op grond van de interne spanningen toch al mogelijk is) kunnen versnellen.

Met grote moeite heeft de VN-Veiligheidsraad vorig jaar november ingestemd met een mandaatsverlenging voor UNPREDEP. Met name kwam er veel verzet van Rusland, dat bevreesd was voor een te grote rol van NAVO-troepen (en zelf kennelijk niet in staat is tot troepenbijdrage). Mogelijk dat de nieuwe ontwikkelingen in Kosovo Rusland van gedachten hebben doen veranderen. Indien dit niet het geval is, ziet de toekomst voor Macedonië er donker uit.